

I hovedsagen svarer det foreslåede til den gældende ordning, som denne fremgår af retsplejelovens kapitel 3, § 7, og i øvrigt udspiller sig i praksis.

Til § 198

Bestemmelsen indeholder regler, hvorefter en part kan opfordres til eller pålægges at antage en rettergangsfuldmægtig, ligesom der gives mulighed for i særlige tilfælde at beskikke en rettergangsfuldmægtig for parten. Der er ikke i den gældende retsplejelov en tilsvarende udtrykkelig regel om, at en part, der har behov for videregående bistand, skal opfordres til at antage en rettergangsfuldmægtig, ligesom der heller ikke er hjemmel til at pålægge en part at antage en rettergangsfuldmægtig. Muligheden for at beskikke parten en rettergangsfuldmægtig eksisterer dog også i dag, jf. herved kapitel 2, § 24, jf. Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 249 af 22. april 1991 om afholdelse af udgifter i forbindelse med behandlingen af retssager i Grønland § 6, stk. 3.

Formålet med bestemmelsen er sikre, at parten har den nødvendige bistand, så retten ikke henvises til at træffe afgørelse på et klart utilstrækkeligt grundlag.

Hvis en part skønnes at have behov for en rettergangsfuldmægtigs bistand for at kunne varetage sine interesser under sagen, skal retten efter *stk. 1* opfordre parten til at antage en kvalificeret rettergangsfuldmægtig. Bestemmelsen tager sigte på tilfælde, hvor partens behov for bistand overstiger den vejledning, som retsformanden og retshjælpen kan yde, jf. herved bemærkningerne til § 177. Begrebet »en kvalificeret rettergangsfuldmægtig« indeholder en angivelse af, at rettergangsfuldmægtigen skal have den for sagen fornødne faglige indsigt. I en sag, som er af en vis kompliceret karakter, bør parten således opfordres til at antage en juridisk uddannet – og ikke en læg – rettergangsfuldmægtig. Af § 177, stk. 3, fremgår det, at retsformanden i sådanne situationer skal vejlede om mulighederne for at søge fri proces.

Det forudsættes, at retten både ved vurderingen af, om en part har behov for en rettergangsfuldmægtig og ved vurderingen af, hvilken type rettergangsfuldmægtig der bør være tale om, tager skyldigt hensyn til den processuelle balance parterne imellem. Er modparten repræsenteret ved en rettergangsfuldmægtig, vil dette således efter omstændighederne i sig selv kunne medføre, at også den anden part bør opfordres til at antage en sådan. Er modpartens rettergangsfuldmægtig advokat eller i øvrigt jurist, vil dette tilsvarende kunne betyde, at også den anden part bør have en juridisk uddannet rettergangsfuldmægtig.

Følger parten ikke opfordringen til at antage en kvalificeret rettergangsfuldmægtig, skal retten efter *stk. 2* kunne give parten et egentligt pålæg herom. En tilsvarende bestemmelse fremgår af den danske retsplejelovs § 259, stk. 2. Et sådant pålæg forudsætter dog, at sagen ikke uden en rettergangsfuldmægtigs bistand findes at kunne behandles på en forsvarlig måde. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis parten af personlighedsmæssige årsager er ude af stand til selv at føre en sag, eller hvis sagen er af en sådan kompliceret karakter, at parten som lægmand ikke på egen hånd kan varetage sine interesser. Et pålæg kan ikke indbringes for højere ret.

Sidder parten også et sådant pålæg overhørig, har det efter *stk. 3* udeblivelsesvirkning. Hvis særlige omstændigheder taler for det, kan retten dog i stedet beskikke parten en kvalificeret rettergangsfuldmægtig. Dette svarer til den danske retsplejelovs § 259, stk. 3. Sådanne særlige omstændigheder kan foreligge, hvis sagen er af en vis større betydning for parten, og partens interesse i at få sagen ført herefter skønnes at overstige hensynet til princippet om, at parten selv skal foretage det hertil nødvendige. Dette kan bl.a. være tilfældet i sager, hvis resultat er af afgørende betydning for partens sociale – herunder økonomiske – situation. Den rettergangsfuldmægtig, som beskikkes, skal have den for sagen fornødne faglige indsigt. Beror behovet for beskikkelse på sagens komplicerede karakter, bør der således beskikkes en juridisk uddannet rettergangsfuldmægtig. Hvis behovet alene beror på, at parten af personlighedsmæssige årsager er ude af stand til selv at føre sagen, kan derimod også en læg rettergangsfuldmægtig beskikkes. Er modparten repræsenteret ved en juridisk uddannet rettergangsfuldmægtig, kan hensynet til den processuelle balance dog også i disse tilfælde medføre, at der bør beskikkes en advokat eller en anden jurist.

Må det lægges til grund, at parten ikke selv er i stand til at skaffe sig en kvalificeret rettergangsfuldmægtig, og er betingelserne for beskikkelse i øvrigt opfyldt, skal retten kunne vælge straks at følge opfordringen eller pålægget om at antage en rettergangsfuldmægtig op med at beskikke parten en sådan.

I henhold til *stk. 4* gælder samme regler som ved fri proces for fastsættelse og afholdelse af udgifterne til den beskikkede rettergangsfuldmægtig. Der henvises i denne forbindelse til §§ 257-259 og bemærkningerne hertil. Desuden fremgår det, at en part, der ikke opfylder de økonomiske betingelser for fri proces, skal pålægges at erstatte det offentlige udgifterne. Dette er en ændring i forhold til i dag, hvor der ikke er hjemmel til at pålægge den part, som beskikkelsen vedrør-